

РОЗДІЛ ІІІ. ОЛІМПІЙСЬКИЙ І ПРОФЕСІЙНИЙ СПОРТ

УДК 796.853.25:351.74:37.037

DOI <https://doi.org/10.26666/2663-5925-2021-3-09>

ВИКОРИСТАННЯ ДЖИУ-ДЖИТСУ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СПІВРОБІТНИКІВ ПОЛІЦІЇ

Гінзбург І. В.

*аспірант кафедри теорії та методики фізичної культури і спорту
Запорізький національний університет
вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, Україна,
викладач кафедри фізичної культури та методики її викладання
Криворізький державний педагогічний університет
просп. Гагаріна, 54, м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна
orcid.org/0000-0001-6700-8187
ginzburg1978@gmail.com*

Тищенко В. О.

*доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор,
професор кафедри теорії та методики фізичної культури і спорту
Запорізький національний університет
вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, Україна
orcid.org/0000-0002-9540-9612
valeri-znu@ukr.net*

Іванов К.

*аспірант кафедри теорії та методики фізичної культури і спорту
Запорізький національний університет
вул. Жуковського, 66, Запоріжжя, Україна
orcid.org/0000-0002-7861-1077
stasiv19@ukr.net*

Ключові слова: джиу-джитсу, поліція, професійна підготовка, професійні обов'язки, силові структури.

Мала кількість часу, яка виділена для тренувань співробітників силових структур МВС України, та невідповідність навчальних програм із рукопашного бою сучасним умовам мають негативний вплив на підготовку поліцейських, який з часом тільки збільшується. Умови сучасної служби співробітників силових структур МВС України пред'являють дедалі більші вимоги до рівня їхньої професійної підготовленості, але аналіз програм підготовки поліцейських показав, що в країні навчають різним системам рукопашного бою. Зазвичай системи, що існують натеper в Україні, вже морально застаріли та не враховують сучасних реалій, а запозичені не враховують особливостей нашої країни. Тому наразі неможливо забезпечити належний рівень навчання, який би відповідав сучасним вимогам підготовки співробітників правоохоронних органів. Мета дослідження – дослідити можливість використання джиу-джитсу для підвищення ефективності дій поліцейських під час затримання та вдосконалити вміння та навички застосування бойових прийомів боротьби. Об'єкт дослідження – професійна підготовка поліцейських. Суб'єкт дослідження – співробітники силових структур МВС України. Предмет дослідження – рівень професійної підготовки співробітників

силових структур МВС України. Методи дослідження: теоретичний аналіз, систематизація й узагальнення даних, педагогічний експеримент, методи математичної обробки отриманих результатів. Вихідні значення показників підготовки виконання прийомів рукопашного бою поліцейськими невисокі. У дослідженні виявлено достовірний приріст показників під час застосування джиу-джитсу в експериментальній групі порівняно з контрольною. Включення джиу-джитсу до процесу підготовки працівників поліції засвідчило свою ефективність, що підтверджено покращенням відповідних показників.

USE OF JIU-JITS TO IMPROVE PROFESSIONAL TRAINING OF POLICE STAFF

Hinzburh I. V.

*Postgraduate Student at the Department of Theory and Methods of Physical Culture and Sports
Zaporizhzhia National University
Zhukovskoho str., 66, Zaporizhzhia, Ukraine,
Senior Lecturer at the Department of Physical Culture and Methods of Its Teaching
Kryvyi Rih State Pedagogical University
Gagarina ave., 54, Kryvyi Rih, Dnipropetrovsk region, Ukraine
orcid.org/0000-0001-6700-8187
ginzburg1978@gmail.com*

Tyshchenko V. O.

*Doctor of Sciences in Physical Education and Sports, Professor,
Professor at the Department of Theory and Methods
of Physical Culture and Sports
Zaporizhzhia National University
Zhukovskoho str., 66, Zaporizhzhia, Ukraine
orcid.org/0000-0002-9540-9612
valeri-znu@ukr.net*

Ivanov K.

*Postgraduate Student at the Department of Theory and Methods of Physical Culture and Sports
Zaporizhzhia National University
Zhukovskoho str., 66, Zaporizhzhia, Ukraine
orcid.org/0000-0002-7861-1077
stasiv19@ukr.net*

Key words: *jiu-jitsu, police, professional training, professional responsibilities, law enforcement agencies.*

The small amount of time allocated for the training of law enforcement officers of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, and the inconsistency of hand-to-hand combat training programs with modern conditions, have a negative impact on police training, which only increases over time. Conditions of modern service of law enforcement officers of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine place increasing demands on the level of their professional training, but the analysis of police training programs showed that the country teaches various systems of hand-to-hand combat. Sometimes it is sambo, sometimes the system is developed by the hand-to-hand combat federation of Ukraine, someone uses the Canadian system, someone tries to take over from Europe. Usually, the existing systems in Ukraine are morally outdated, but do not take into account modern realities, and taken over do not take into account the features of our country and at present it is impossible to provide

an adequate level of training that would meet modern law enforcement requirements. That is why the level of the majority of police officers after professional training does not meet the requirements of modern realities for police training. The purpose of the study is to investigate the possibility of using jiu-jitsu to increase the effectiveness of police actions during arrest, and to improve the skills and abilities to use combat techniques. The object of research is the professional training of police officers. The subject of the study is the law enforcement officers of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. The subject of the research is the level of professional training of law enforcement officers of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. Research methods – theoretical analysis, systematization and generalization of data, pedagogical experiment, methods of mathematical processing of the obtained results. The initial values of indicators of preparation for the use of hand-to-hand combat techniques by the police were not very high. At the end of the study revealed a higher efficiency of training in the use of jiu-jitsu in the experimental group compared to the control. The inclusion of jiu-jitsu in the training of police officers has proved its effectiveness, as evidenced by the improvement in relevant indicators.

Постановка проблеми. Організація фізичної підготовки на належному рівні, а також прикладних видів спорту в органах внутрішніх справ підвищує фізичну та психологічну готовність співробітників вирішувати поставлені оперативно-службові завдання, вміло застосовуючи фізичну силу, бойові прийоми боротьби та спеціальні засоби. Одним із завдань досягнення цієї мети є оволодіння системою практичних умінь та навичок самозахисту й особистої безпеки в екстремальних ситуаціях службової діяльності. Нині випускники освітніх організацій МВС України під час здійснення практичної діяльності нерідко мають труднощі із застосуванням бойових прийомів боротьби. Ця проблема може виникнути під час припинення злочинів і адміністративних правопорушень, причому як у частині затримання правопорушників, так і під час захисту від застосування насильства стосовно громадян і співробітників поліції [1; 6]. Непоодинокі випадки, коли співробітникам органів внутрішніх справ доводиться протидіяти правопорушникам в умовах масового скупчення людей. У подібних ситуаціях часто утруднена або повністю відсутня можливість застосування співробітниками вогнепальної зброї, що ще раз підтверджує актуальність впевненого володіння прийомами самозахисту без зброї та рукопашного бою як необхідної умови успішного виконання поставлених перед ними завдань. Для розв'язання даної проблеми необхідно вдосконалити зміст навчання співробітників поліції в частині формування умінь і навичок застосування бойових прийомів боротьби [3; 8].

Згідно зі статистикою, більшість затримань злочинців закінчується на землі. Тому дуже актуальним є розв'язання проблеми підвищення ефективності дій поліцейських у разі переходу в

боротьбу на землі під час затримання правопорушників.

Мета статті – дослідити можливість використання джиу-джитсу для підвищення ефективності дій поліцейських під час затримання та вдосконалити вміння та навички застосування бойових прийомів боротьби.

Матеріал і методи дослідження. Для вирішення завдань дослідження використано такі методи дослідження, як: теоретичний аналіз, систематизація й узагальнення даних, педагогічний експеримент, методи математичної обробки отриманих результатів.

Вирішивши перевірити, що можна вдосконалити в професійній підготовці поліцейських в Україні, базуючись на даних, що ймовірність боротьби на землі дуже висока, ми вибрали джиу-джитсу як систему рукопашного бою, яка має найбільш досконалий і різноманітний техніку боротьби в партері [9; 11], метод рукопашного бою для перемоги над озброєним та броньованим противником, під час якого не використовується зброя або використовується лише короткоствольна зброя. «Дзю» можна перекласти як «ніжний, м'який, податливий, гнучкий, податливий». «Дзюцу» можна перекласти як «мистецтво» або «техніка», маніпулювання силою супротивника проти самого себе, а не протистояння йому з власною силою.

Наше дослідження відбувалось з березня 2019 року по грудень 2020 року на базі полку патрульної поліції в м. Кривий Ріг. До початку дослідження ми збирали дані за попередній період, за допомогою офіційних документів та анкетування співробітників про кількість випадків використання прийомів рукопашного бою, кількість травм серед співробітників, отриманих під час виконання професійних обов'язків, а саме

під час затримання, кількість травм серед затриманих, використання шокера, газового балончика тощо (травмами вважались uszkodження важкого та середнього ступеня важкості).

В експерименті брала участь група з 60-ти патрульних поліцейських, з яких 30 чоловік (експериментальна група) використовували тренування з джиу-джитсу. Одним із важливих завдань підтримки рівня спортивної форми протягом періоду підготовки є пошук та реалізація підходів до оптимального розподілу та чергування варіантів тренувальних навантажень. У нашому випадку таким підходом може бути підвищення інтенсивності та моторної щільності тренувальних занять. Підвищення інтенсивності тренувального процесу проводили за рахунок збільшення темпу виконання деяких вправ шляхом переведення їх із категорії «середньої» величини навантаження (ЧСС 140–170 уд/хв) до категорії «великої» величини навантаження (ЧСС 170–200 уд/хв). До таких вправ нами віднесено вправи, спрямовані на розвиток швидкісно-силових здібностей та швидкості.

Результати дослідження та їх обговорення.

Спортивні єдиноборства, пов'язані з боротьбою, мають свої особливості, які включають як тренування продуктивності, так і спеціальну підготовку, а також навчання техніко-тактичним навичкам. Конкретні рухові навички та здатність виконувати певні рухові дії визначаються структурою та функціями організму. Ці рухові здібності можна ідентифікувати та розвивати як частину структури та функцій [2; 10]. Серед різних рухових навичок можна виділити навички, які є особливо важливими для певних видів спорту [4; 5; 7]. Необхідно відзначити багатогранність виду спорту джиу-джитсу, а звідси і складність освоєння техніки цієї боротьби. Це пов'язано з тим, що в джиу-джитсу присутня як боротьба в стійці (величезний арсенал кидків), так і боротьба в положенні лежачи (утримання, больові та задушливі прийоми), а також ударна техніка (удари руками й ногами в голову і корпус). Реалізація тактичних задумів у екстремальних умовах залежить не тільки від анатомо-морфологічних показників, а й від властивостей нервової системи та темпераменту працівників поліції, які, зрештою, визначають стиль ведення сутички.

За нашим припущенням, на початку експерименту більшість травм працівників поліції та затриманих, а також необхідність користуватись газовим балончиком та шокером відбувались завдяки тому, що поліцейські недостатньою мірою володіли навиком контролю, тому під час тренувань головна увага була зосереджена саме на підвищенні здатності працівників поліції контролювати ситуацію з технічної точки зору.

Під контролем, по-перше, ми маємо на увазі здатність контролювати дистанцію між собою та затримуваним, тобто весь час підтримувати максимально безпечну для поліцейського відстань між ним та особою, яку затримують, незважаючи на те, чинить вона опір чи ні, по-друге, – здатність передбачати дії затримуваного під час арешту, утримуючи позиції, які дозволяють досягнути максимального контролю над ним, та, по-третє, співпрацю між напарниками, щоб максимальною мірою володіти ситуацією.

Частину часу ми присвятили вправам, за допомогою яких підвищили здатність реагувати на рух затримуваного та в разі необхідності рухатись разом із ним або від нього, підтримуючи безпечну відстань, або на нього, щоб розпочати арешт. На нашу думку, сама така здатність дозволяє зменшити ймовірність отримати неочікуваний удар від затримуваного.

Також, ураховуючи те, що співробітники поліції повинні працювати разом, ми трохи ускладнили завдання та додали відпрацювання того ж самого навика, але в команді, тобто реагувати на рухи, але рухатись разом, зберігаючи необхідне розташування по відношенню до затримуваного. Але, спираючись на статистику, що більшість затримань закінчується в партері, максимальну увагу ми приділили відпрацюванню контролю саме в цій ситуації та переведенню в партер.

Під час розроблення програми тренувань перш за все ми спирались на вже існуючий розділ у бразильському джиу-джитсу, а саме розділ самозахисту.

Однією з основних ідей джиу-джитсу є дія та реакція на цю дію. На стандартні ситуації більшість людей реагує однаково, тобто якщо ми провокуємо ситуацію, ми можемо очікувати цю реакцію та використовувати її на свою користь. Таким чином, ми зуміли збільшити здатність передбачати дії затримуваного.

Далі ми вибрали найбільш безпечні для контролюючого положення та приділили увагу відпрацюванню цих положень і шляхам переведення затримуваного в ці положення. Для переведення в партер застосовано такі техніки:

1. Ко-сото гаке (зацеп зовні в падінні) – він дозволяє ввійти в тісний контакт з опонентом, що набагато зменшує ймовірність отримати сильний удар та не є амплітудним і небезпечним для затримуваного;

2. Мороте гарі (кидок із захватом двох ніг) – застосовано за тими ж самими причинами;

3. Single leg (кидок за одну ногу), тому що він є найпростішим з усіх кидків і також є безпечним.

До того ж останні два ми відпрацьовували за допомогою напарника, щоб збільшити контроль.

Відомим фактом є те, що найбезпечнішими позиціями в партері для контролюючого є: маунт

(тате сіхо гатаме), бек контрол (back control) та бек моунт (back mount). Також велику увагу було приділено відпрацюванню цих позицій та шляхам арешту саме з них.

Наостанок до програми було включено розділ захисту від ударів у партері, коли працівник поліції опиняється знизу, під затримуваним. Для цих цілей було приділено увагу позиції закритого гарду (close guard). Систематичне тренування та відпрацювання цих ситуацій дозволило значно покращити навички поліцейських із затримання під час опору затримуваного. Практичне використання технічної підготовки джиу-джитсу показало успішність оволодіння руховими діями даного виду спорту, що позначилося на результатах здачі контрольних нормативів. Згідно з отриманими даними, серед експериментальної групи засвідчено зниження: за використанням шокеру – на 17%, кількість травм, отриманих поліцейськими – на 35%, використання балончику – на 18%, кількість травм серед затриманих – на 40%, кількість випадків використання прийомів рукопашного бою – на 49%.

Контрольна група майже не продемонструвала тенденції до зниження, а в деяких випадках зафіксоване зростання, що говорить про кращу підготовленість спортсменів експериментальної групи, в якій застосовувалася запропонована система підготовки.

Тому, на нашу думку, саме навик контролю і ступінь володіння цим навиком є ключовими для

працівників поліції під час виконання ними службових обов'язків. Належним чином тренований працівник поліції набагато краще здатен виконувати свої професійні обов'язки.

Висновки. Наше дослідження показало, що впровадження запропонованого комплексу засобів та методів навчання техніці джиу-джитсу в навчально-тренувальний процес підготовки працівників поліції позитивно позначилося на показниках. Серед тих, хто почав тренування, кількість ушкоджень, отриманих під час боротьби з правопорушниками, зменшилась, також зменшилась кількість ушкоджень серед затриманих, що можна пояснити тим, що поліцейські почали діяти більш ефективно, також збільшився технічний арсенал, що дозволило знайти шляхи більш безпечного затримання злочинців, особливо в нестандартних ситуаціях.

Також необхідно звернути увагу, що взагалі зменшилась кількість випадків використання прийомів та спеціальних засобів, що пояснюється зростанням упевненості у своїх силах серед поліцейських.

Все це свідчить про доцільність включення джиу-джитсу до професійної підготовки поліцейських.

Перспективи подальших досліджень. Планується дослідити доцільність включення джиу-джитсу до програми підготовки курсантів закладів вищої освіти в системі МВС України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Никоноров Е.А., Бычков В.М. Самозащита без оружия как важнейший элемент профессионально-прикладной подготовки сотрудников органов внутренних дел (исторический аспект). 2015. № 8. С. 261–264.
2. Боевые приемы борьбы : учебно-методическое пособие / В.Е. Попов и др. Домодедово : ВИПК МВД РФ, 2003. С. 136.
3. Лавров В.Н. Боевые приемы борьбы : учебно-методическое пособие по технике боевых приемов борьбы для сотрудников ОВД. Нижний Новгород, 1994. С. 56–60.
4. Бранд Р. Айкидо. Учение и техника гармоничного развития. Москва : Издательство «Двойная звезда» Агентство «ФАИР», 1997. С. 320.
5. Техника рукопашного боя / Г.А. Бурцев и др. Москва : ЦС ВФСО «Динамо», 1990. С. 184.
6. Вдовиченко В.П. Физическая подготовка: Примерная программа для образовательных учреждений МВД России. Москва : ЦИиНМОКП МВД России, 2000. С. 32.
7. Вестбрук А. Айкидо и динамическая сфера. Киев : «София», 1997. 336с.
8. Гончаров Н.Н. Роль боевых приёмов борьбы в обеспечении личной безопасности сотрудников МВД РФ. *Юридические науки*. 2009. № 4 (38). С. 89–91.
9. Гвоздев С.А. Джиу-джитсу : учебное пособие для ДЮСШ. Минск : ИООО «Современное слово», 1997. С. 208.
10. Кара Ашикага. Джиу-джитсу. Санкт-Петербург : «Детская книга», 1991. С. 240.
11. Гончаров Н.Н. Современные проблемы обучения боевым приемам борьбы сотрудников органов внутренних дел Российской Федерации. *Актуальные проблемы физической культуры и спорта в современных социально-экономических условиях* : сборник научных трудов. Чебоксары : ЧИЭМ СПбГУ, 2011. С. 8–10.

REFERENCES

1. Nikonorov Ye.A., Bychkov V.M. Samozashchita bez oruzhiya kak vazhneyshiy element professional'no-prikladnoy podgotovki sotrudnikov organov vnutrennikh del (istoricheskiy aspekt) [Self-defense without weapons as the most important element of professional and applied training of employees of internal affairs bodies (historical aspect)]. 2015. № 8. S. 261–264.
2. Popov V.E., Solov'ev V.N., Yatsenko A.I., Yatsenko S. I. (2003). Boevye priemy bor'by: Uchebno-metodicheskoe posobie [Combat techniques of wrestling: Learning guide]. Domodedovo: VIPK MVD RF, p. 136.
3. Lavrov V.N. (1994). Boevye priemy bor'by: Uchebno-metodicheskoe posobie po tekhnike boevykh priemov bor'by dlya sotrudnikov OVD [Combat techniques of struggle: Training manual of the technique of combat techniques of wrestling for officers of the Internal Affairs Directorate]. N.Novgorod., pp. 56.
4. Brand Rol'f. (1997). Aykido. Uchenie i tekhnika garmonichnogo razvitiya [Aikido. Teaching and Technique of Harmonious Development]. Moskva: Izdatel'stvo «Dvoynaya zvezda» Agentstvo «FAIR», pp. 320.
5. Burtsev G.A., Malashenkov S.G., V.V. Smirnov, Syamiulin Z.S.. (1990). Tekhnika rukopashnogo boya [Hand-to-hand combat technique]. Moskva: TsS VFSO «Dinamo», pp. 184.
6. Vdovichenko V.P. (2000). Fizicheskaya podgotovka: Primernaya programma dlya obrazovatel'nykh uchrezhdeniy MVD RossiipZ [Physical training: A sample program for educational institutions of the Ministry of Internal Affairs of Russia]. Moskva: TsIiNMOKP MVD Rossii, pp. 32.
7. Vestbruk A. (1997). Aykido i dinamicheskaya sfera [Aikido and the dynamic sphere]. Kiev: «Sofiya», pp. 336.
8. Goncharov N. N. (2009). Rol' boevykh priemov bor'by v obespechenii lichnoy bezopasnosti sotrudnikov MVD RF. Yuridicheskie nauki. №4(38). pp. 89-91.
9. Gvozdev S.A. (1997). Dzhiu-dzhitsu: Uchebnoe posobie dlya DYuSSh [Jiu-Jitsu: A Study Guide for Dyussh]. Minsk: IOOO «Sovremennoe slovo», S. 208.
10. Kara Ashikaga. (1991). Dzhiu-dzhitsu [Jiu-jitsu]. Sankt-Peterburg: "Detskaya kniga", S. 240
11. Goncharov, N. N. (2011). Sovremennye problemy obucheniya boevym priemam bor'by sotrudnikov organov vnutrennikh del Rossiyskoy Federatsii. Aktual'nye problemy fizicheskoy kul'tury i sporta v sovremennykh sotsial'no-ekonomicheskikh usloviyakh: sbornik nauchnykh trudov [Modern problems of training of combat techniques of wrestling for employees of the internal affairs bodies of the Russian Federation. Actual problems of physical culture and sports in modern socio-economic conditions: collection of scientific papers.]. Cheboksary: ChIEM SPbGPU, pp. 8-10.